

ACCOUNTICA Miesięcznik

Nr 24/Luty 2011/www.gierusz.com.pl

Spis treści:

- 1. Faktoring jako narzędzie poprawy płynności finansowej przedsiębiorstwa- ujęcie bilansowe i podatkowe-** mgr Karolina Zarzecka

Artykuł przybliży pojęcie faktoringu i jego klasyfikację. Dodatkowo przedstawiono typowe księgowania u obu stron transakcji oraz ujęcie podatkowe umowy faktoringu.

Faktoring jako narzędzie poprawy płynności finansowej przedsiębiorstwa - ujęcie bilansowe i podatkowe

Wstęp

Faktoring jest uważany za niezbędny instrument finansowy nowoczesnej gospodarki. Poprawia płynność finansową przedsiębiorstwa oraz stanowi alternatywę wobec kredytu bankowego. Jego popularność niezmiennie rośnie od 50 lat - zwłaszcza w trudniejszych dla przedsiębiorców okresach recesji czy spowolnienia wzrostu gospodarczego. Największym rynkiem usług faktoringowych jest Europa, na którą przypada ponad 70% wartości globalnych transakcji. Liderem jest Wielka Brytania oraz Włochy. W Polsce z roku na rok obserwujemy coraz większy wzrost obrotów faktoringowych. W roku 2009 stanowiły one blisko 4% PKB.

Faktoring – definicja i klasyfikacja

W świetle międzynarodowej konwencji UNIDROIT (tzw. konwencja ottawska) o międzynarodowym faktoringu z dnia 28 maja 1988 r. faktoring jest to umowa zawarta pomiędzy dostawcą towarów lub usług a faktorem, zobowiązująca dostawcę do przelania wierzytelności na faktora. Faktor natomiast zobowiązuje się do wykonania co najmniej dwóch z czterech czynności: finansowania

dostawcy, prowadzenia sprawozdawczości oraz kont dłużników, egzekwowania należności, przyjęcia ryzyka niewypłacalności nabywcy.

Faktoring funkcjonuje w prawie polskim jako umowa nienazwana. Jej stosowanie dopuszcza kodeks cywilny, a dokładniej zasada swobody umów zapisana w art. 353¹ k.c.

Przepis ten stanowi, że strony zawierające umowę mogą ułożyć stosunek prawny według swego uznania, byleby jego treść lub cel nie sprzeciwiał się właściwości (naturze) stosunku, ustawie ani zasadom współżycia społecznego.

Podstawą umów faktoringowych jest przelew wierzytelności. Instytucja ta została również uregulowana w k.c. Zgodnie z art. 509 k.c. wierzyciel może przenieść wierzytelność na osobę trzecią bez zgody dłużnika, chyba że sprzeciwiłoby się to ustawie, zastrzeżeniu umownemu albo właściwości zobowiązania. Wraz z wierzytelnością przechodzą na nabywcę wszelkie związane z nią prawa, w szczególności roszczenia o zaległe odsetki¹.

Stronami umowy faktoringowej są:

1. Dłużnik będący odbiorcą towarów i usług zakupionych od faktoranta na zasadach

¹ Kodeks Cywilny z wprowadzeniem wydanie 30, Wydawnictwo C.H. Beck, Warszawa 2009 str. 86,129

kredytu kupieckiego. Może nim być zarówno osoba prawna jak i fizyczna.

2. Faktorant – podmiot który sprzedaje swoją należność przed upływem terminu jej wymagalności. Faktorantem może być każdy podmiot gospodarczy bez względu na formę prawną, wielkość i rodzaj prowadzonej działalności.
3. Faktor – podmiot przejmujący wierzytelność w zamian za wynagrodzenie ustalone w umowie z faktorantem. Faktorem jest najczęściej wyspecjalizowany podmiot np. bank, instytucja faktoringowa².

Istnieją różne odmiany faktoringu. W literaturze najczęściej spotykać można podział ze względu na moment przyjęcia ryzyka. Wyróżniamy faktoring:

- właściwy (pełny) – charakteryzuje się tym, że faktor przejmuje na siebie całe ryzyko niewypłacalności dłużnika,
- niewłaściwy (niepełny) – ryzyko niewypłacalności zostaje po stronie faktoranta,
- mieszany – firma faktoringowa przejmuje ryzyko niewypłacalności dłużnika tylko do określonej w umowie wysokości, reszta ryzyka obciąża faktoranta³.

² Fabiszewska Z., *Skuteczny lek na płatnicze zatory*, Forbes, nr 2/2010.

³ Misztal P., *Zabezpieczenie przed ryzykiem zmian kursu walutowego*, Difin, Warszawa 2004, str. 79.

Inna klasyfikacja rozróżnia trzy rodzaje faktoringu ze względu na sposób i moment otrzymania zapłaty za sprzedaną wierzytelność. Faktoring:

-dyskontowy- przedsiębiorca po przelaniu wierzytelności otrzymuje od razu całą kwotę pomniejszoną o prowizję, nie ma znaczenia data zapłaty wierzytelności.

- zaliczkowy- faktorant otrzymuje jedynie zaliczkę, zwykle około 75-80% wartości wierzytelności, a resztę po potrąceniu prowizji dopiero po wpłacie zobowiązania przez dłużnika.

- wymagalnościowy- zapłata wierzytelności przez faktora następuje dopiero po zainkasowaniu od dłużnika świadczeń pieniężnych⁴.

Poza wyżej wymienionymi istnieją jeszcze inne podziały m.in. wg sposobu zawiadomienia dłużnika o umowie lub też wg specyfiki umowy.

Głównym zadaniem faktoringu jest poprawienie płynności przedsiębiorstwa. W literaturze przedmiotu można spotkać trzy zasadnicze funkcje faktoringu:

- finansowania – polega przede wszystkim na finansowaniu przez faktora cyklu rozliczeniowego transakcji w ramach tzw. kredytu kupieckiego. Sposób i moment finansowania faktoranta może się odbywać na różne sposoby przedstawione wcześniej.

- usługowa (rozliczeniowa) wyrażona w dodatkowych usługach świadczonych przez faktora

⁴ Grzywacz J. *Faktoring*, Difin, Warszawa 2005, str. 50

którymi mogą być np.: prowadzenie ksiąg rachunkowych faktoranta, ubezpieczenie towarów i usług, doradztwo podatkowe i ekonomiczne;

- gwarancyjna polega na zakupie wierzytelności przedsiębiorstwa przez faktora, z wyłączeniem prawa regresu wobec sprzedającego wierzytelność, bez względu na ryzyko występujące przy ściąganiu środków pieniężnych od dłużnika. Oznacza to, że faktor zobowiązany jest do zapłacenia swojemu klientowi w uzgodnionych terminach kwot przejętych wierzytelności. Istnieje jednak po stronie faktora możliwość prawa regresu wówczas, gdy kwota przejętych wierzytelności ulegnie zmniejszeniu wskutek np. uzasadnionych reklamacji odbiorcy towaru (usługi) czy zwrotów towaru⁵.

Wszystkie wyżej wypisane funkcje ukazują zalety faktoringu. Wśród wady najważniejsze to: wysokie koszty (szczególnie w przypadku faktoringu pełnego), negatywny wpływ na reputację przedsiębiorstwa (korzystanie z tego typu usług może świadczyć o niskiej płynności jednostki) oraz osłabienie więzi z klientami.

Ujęcie bilansowe umowy faktoringowej

Zasady ewidencji w księgach rachunkowych faktoringu zależą przede wszystkim od jego rodzaju – pełny lub niepełny. Ewidencja tego typu umowy wiąże się z ujęciem w księgach dwóch operacji:

- umowy faktoringowej oraz opłat i prowizji pobieranych przez faktora;
- otrzymanych środków z tytułu umowy oraz ewentualnego ich zwrotu.

Typowe księgowania w przypadku faktoringu pełnego zarówno od strony faktoranta jak i faktora przedstawia tabela 1 natomiast faktoringu niepełnego tabela 2.

⁵ *Od auditingu do sponsoringu w rachunkowości*, Praca zbiorowa pod redakcją Kseni Czubakowskiej, Polskie Wydawnictwo Ekonomiczne, Warszawa 2007, str. 104-105

Tabela 1 Faktoring właściwy

Opis operacji gospodarczej	Faktorant		Faktor	
	Wn	Ma	Wn	Ma
Faktorant wystawia fakturę VAT za sprzedane towary	Zespół 2 – Rozrachunki i odbiorcami (kwota brutto faktury)	Zespół 7 – Przychody ze sprzedaży (kwota netto faktury) 2 – Rozrachunki z Urzędem Skarbowym (podatek należny VAT)		
Przejęcie wierzytelności przez faktora (kwota brutto faktury)	Zespół 2- Pozostałe rozrachunki (rozrachunki z faktorem)	Zespół 2- Rozrachunki z odbiorcami	Zespół 2 – Pozostałe rozrachunki (z dłużnikiem faktoringowym)	Zespół 2 – Pozostałe rozrachunki (rozrachunki z faktorem)
Faktura za usługę faktoringową (prowizja, dyskonto)	Zespół 7 - Koszty finansowe (kwota netto faktury) 2 – Rozrachunki z Urzędem Skarbowym (podatek naliczony VAT)	Zespół 2- Pozostałe rozrachunki (rozrachunki z faktorem)	2 Zespół – Pozostałe rozrachunki (rozrachunki z faktorem)	Zespół 7 – Przychody ze sprzedaży (kwota netto faktury) 2 – Rozrachunki z Urzędem Skarbowym (podatek należny VAT)
Wpływ środków od faktora (pomniejszona o premię i dyskonto.	Zespół 1 – Rachunek bankowy	Zespół 2- Pozostałe rozrachunki (rozrachunki z faktorem)	Zespół 2 – Pozostałe rozrachunki (rozrachunki z faktorem)	Zespół 1 – Rachunek bankowy
Zapłata za fakturę przez dłużnika			Zespół 1 – Rachunek bankowy	Zespół 2 – Pozostałe rozrachunki (z dłużnikiem faktoringowym)

Źródło :Opracowanie własne

Tabela 2 Faktoring niewłaściwy

Opis operacji gospodarczej	Faktorant		Faktor	
	Wn	Ma	Wn	Ma
Faktorant wystawia fakturę VAT za sprzedane towary	Zespół 2 – Rozrachunki i odbiorcami (kwota brutto faktury)	Zespół 7 – Przychody ze sprzedaży (kwota netto faktury) 2 – Rozrachunki z Urzędem Skarbowym (podatek należny VAT)		
Faktura za usługę faktoringową (prowizja, dyskonto)	Zespół 7 - Koszty finansowe (kwota netto faktury) 2 – Rozrachunki z Urzędem Skarbowym (podatek naliczony VAT)	Zespół 2- Pozostałe rozrachunki (rozrachunki z faktorem)	Zespół 2 – Pozostałe rozrachunki (rozrachunki z faktorem)	Zespół 7 – Przychody ze sprzedaży (kwota netto faktury) 2 – Rozrachunki z Urzędem Skarbowym (podatek należny VAT)
Wpływ środków od faktora (pomniejszona o premię i dyskonto)	Zespół 1 – Rachunek bankowy	Zespół 2- Pozostałe rozrachunki (rozrachunki z faktorem)	Zespół 2 – Pozostałe rozrachunki (rozrachunki z faktorem)	Zespół 1 – Rachunek bankowy
Zapłata za fakturę przez dłużnika			Zespół 1 – Rachunek bankowy	Zespół 2 – Pozostałe rozrachunki (z dłużnikiem faktoringowym)
Przejęcie wierzytelności przez faktora (kwota brutto faktury)	Zespół 2- Pozostałe rozrachunki (rozrachunki z faktorem)	Zespół 2- Rozrachunki z odbiorcami	Zespół 2 – Pozostałe rozrachunki (z dłużnikiem faktoringowym)	Zespół 2 – Pozostałe rozrachunki (rozrachunki z faktorem)
Brak zapłaty faktury przez dłużnika	Zespół 2- Pozostałe rozrachunki (rozrachunki z faktorem)	Zespół 1 – Rachunek bankowy	Zespół 1 – Rachunek bankowy	Zespół 2 – Pozostałe rozrachunki (rozrachunki z faktorem)

Źródło :Opracowanie własne

Różnica w rodzajach faktoringu ma istotny wpływ na jego ujmowanie w księgach rachunkowych faktoranta. W przypadku faktoringu niepełnego kwota przelana przez faktora jest traktowana jako pożyczka natomiast wierzytelność figuruje w

księgach sprzedającego do momentu jej zapłaty przez dłużnika.

W przypadku faktoringu pełnego wraz z podpisaniem umowy faktoringowej, faktor przejmuje na siebie wierzytelność, a co za tym idzie przestaje on figurować w ewidencji faktoranta.

Ujęcie podatkowe umowy faktoringowej

Umowa faktoringowa jest jedną z usług pośrednictwa finansowego.

Według art. 43 ust. 1 pkt. 37 – 41 znowelizowanej ustawy o podatku od towarów i usług zwolnieniu z VAT podlegają usługi pośrednictwa finansowego wymienione bezpośrednio w tych punktach. Wśród nich są m.in. : usługi ubezpieczeniowe, usługi reasekuracyjne, usługi udzielania kredytów lub pożyczek pieniężnych oraz usługi pośrednictwa w świadczeniu usług udzielania kredytów lub pożyczek pieniężnych, usługi w zakresie udzielania poręczeń, gwarancji i wszelkich innych zabezpieczeń transakcji finansowych i ubezpieczeniowych, usługi w zakresie depozytów środków pieniężnych, prowadzenia rachunków pieniężnych.

Zarówno usług ściągania długów jak i obrotu wierzytelnościami – w tym faktoringu w katalogu zwolnień nie ma. Nie wspomina o nich również w załącznik nr 3 ustawy o VAT z obniżoną stawką podatku od towarów i usług stąd też konieczność opodatkowania usług faktoringu stawką podstawową – od 1 stycznia 2011 roku wynoszącą 23%. Nie jest to w żaden sposób uzależnione od rodzaju umowy faktoringu.

Obowiązek podatkowy VAT powstaje u faktora. Zgodnie z art. 19 ust. 1 i ust. 4 ustawy o podatku od towarów i usług obowiązek podatkowy powstaje z chwilą wykonania usługi, a jeżeli usługa była

potwierdzona fakturą to z chwilą wystawienia faktury (nie później niż 7 dni od wykonania usługi). Podstawa opodatkowania w przypadku usługi faktoringowej jest dyskonto naliczane przy nabyciu wierzytelności oraz prowizja faktora (wartość nominalna wierzytelności – kwota płacona za tę wierzytelność przez faktora pomniejszona o VAT należny w wysokości 23 %).

U faktoranta natomiast nie ma obowiązku podatkowego gdyż obowiązek ten powstał w momencie wystawienia faktury sprzedaży dłużnikowi, a umowa faktoringowa jest sposobem zapłaty za wcześniej wykonane usługi lub też sprzedane towary. Dlatego też sprzedaż takiej wierzytelności nie będzie przez faktoranta dokumentowana fakturą VAT. Zamiast tego podmiot sprzedający wierzytelność może wystawić notę księgową lub też umowę cesji.

Pozostaje jeszcze kwestia przychodów i kosztów podatkowych związanych z umową faktoringową. Faktor w momencie wystawienia faktury osiąga przychód podlegający opodatkowaniu. Faktorant natomiast w momencie uzyskania zapłaty za wierzytelność nie wykazuje przychodu podatkowego gdyż tak jak w przypadku VAT przychód ten został już wykazany w terminie wystawienia faktury dłużnikowi.

Koszty związane z usługą faktoringową tj. premia faktora oraz inne koszty na jakie została wystawiona przez faktora faktura można zaliczyć

jako koszty uzyskania przychodów. Potwierdzeniem na to jest art. 16 ust. 1 pkt. oraz art. 23 ust. 1 pkt. 34-39 p.d.o.f który mówi iż „nie uważa się za koszt uzyskania przychodu strat z odpłatnego zbycia wierzytelności, chyba że wierzytelność ta uprzednio na podstawie art. 14 została zarachowana jako przychód należny” W przypadku zbycia wierzytelności poprzez umowę faktoringową wierzytelność ta pierwotnie była wykazana jako przychód podatkowy stąd też możliwość zaliczenia usługi faktoringowej jako kosztów uzyskania przychodu.

W związku z tym, że umowa faktoringowa, szczególnie w przypadku faktoringu niewłaściwego jest bardzo zbliżona do pożyczki nasuwa się pytanie czy nie należy opodatkować ją PCC. Faktorem jest zwykle wyspecjalizowany podmiot gospodarczy który albo podlega opodatkowaniu z tytułu VAT albo jest z tego podatku zwolniony. W takim

przypadku czynność sprzedaży wierzytelność nie podlega opodatkowaniu podatkiem PCC.

Zakończenie

Rosnąca konkurencja na rynku wymusza na przedsiębiorcach ulepszenie jakości oferowanych towarów i usług jak również wydłużanie terminów płatności dla swoich odbiorców. Taka sytuacja sprawia, że firmy mogą zostać narażone na problemy z bieżącą płynnością finansową. Faktoring jako alternatywne źródło finansowania przedsiębiorstwa poprzez wykupienie jego wierzytelności dostarcza mu środków na bieżące funkcjonowanie. Jest to jednak stosunkowo drogie narzędzie finansowe i nie wszyscy są w stanie sobie na nie pozwolić. Jednak biorąc pod uwagę szereg dodatkowych zalet oraz usług świadczonych obecnie przez faktorów można przypuszczać, że ten rodzaj wykupu wierzytelności będzie zyskiwał coraz to nowe rzesze zadowolonych klientów.

Literatura:

1. Fabiszewska Z., *Skuteczny lek na płatnicze zatory*, Forbes, nr 2/2010.
2. Grzywacz J. *Factoring*, Difin, Warszawa 2005.
3. *Kodeks Cywilny z wprowadzeniem wydanie 30*, Wydawnictwo C.H. Beck, Warszawa 2009.
4. Misztal P., *Zabezpieczenie przed ryzykiem zmian kursu walutowego*, Difin, Warszawa 2004.
5. *Od auditingu do sponsoringu w rachunkowości*, Praca zbiorowa pod redakcją Kseni Czubakowskiej, Polskie Wydawnictwo Ekonomiczne, Warszawa 2007.
6. www.gofin.pl.
7. www.factoring.pl – Polski Związek Faktorów.
8. *Ustawa z dnia 9.09.2000 r. o podatku od czynności cywilnoprawnych (Dz. U. z 2010 r. nr 101, poz. 649)*.
9. *Ustawa z dnia 11.03.2004 r. o podatku od towarów i usług (Dz. U. Nr 54, poz. 535)*.
10. *Ustawa z dnia 29.09.1994 r. o rachunkowości (Dz. U. z 2009 r. nr 152, poz. 1223.)*
11. *Ustawa z dnia 26.07.1991 r. o podatku dochodowym od osób fizycznych (Dz. U. z 2000 r. Nr 14, poz. 176)*.